

ΩΔΗ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α. Α. Μ. ΤΟΝ ΣΟΥΤΑΝΟΝ

προδενεχθεῖσα μὲν ἦδη πρό τινος τῇ Α. Α. Μεγαλειότητι ὑπὸ
τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου,
δυναστεύεισα δὲ ἐν ιδιώματι περὶ τοῦ κ. Ι. ΚΑΡΟ-
ΛΙΑΔΟΥ καὶ μεταφρασθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ εἰς ἐλβεγικὸν
ιδίωμα.

Ἡέλιος μὲν ἔδω Φαέθων ἰδ' ἐπὶ κνέφας ἦλθεν,
ἦν δ' οἶος κατὰ δῶμ' ἦμενος ἡμέτερον,
εὐτέ με φῶτ' αἰδοῖον ἰδεῖν ἀρετῇ τε φέριστον,
δηρὸν δὲ οὐκ ἰδοῦν, ἡμερος ἔσχε νόον.
Ἐλθὼν δ' ἡμενον εὖρον ἐν ἀνδράσι μουσοπόλοισιν
ὃ θυμῷ χαίροντ', ὅμματα λαμπόμενον
αἶψα δ' ἔχειρ' ἐφίλησ' ἐθάμην τ' ἔπος ἔκ τ' ὀνόμασθα·
Πῶς σε, πάτερ, τόσση σ' ἔλλαβ' εὐφροσύνη
χάρμα τ' ἀπ' ὀφθαλμῶν προΐης σέλας ὥς ἐρατεινόν;
δῶρόν μοι δοκεῖ τοῦτ' ἔμειν ἐκ θεόφιν!
στυγνὸς γὰρ πάρος ἦς· νῦν δ' ἥντε δένδρεον ἦρος
αὐτίς ἐν χλαῖναν τέρεται ἐσδάμενον,
ὡς χαίρεις! Τότε δὴ προσεφώνεε δῖος ἑταῖρος:
«Εἶσθι τοῦτο μαθὼν, ὦ τέκος, ἐξ ἐμέθεν·
ὡς γὰρ παῖς φίλον ὡς πατέρ' οὐκ ἴδε δὴν ἀπέοντα
ἀσχαλὰ δεινὸν τ' ἄλγος ἔχει κραδίη,
τὼς μ' εἴως Ζεφύροιο λιγυῖς οὐ πνεῖον αἶπται,
τείως δεινὸν ἐμὴν ἄλγος ἔχε κραδίην
Νῦν δέ μοι ὑψιμέδων ἰδέειν δῶκ' ἀνδρα κράτιστον
ἐκπάγλως δὲ ἐγὼν ἐν φρεσὶν ἠδεόμην.
ἦδ' ἔτιον. Τὸ δέ τοι μοι εὐφροσύνην πόρεν ἄκραν,
αἶγλη δ' ὀφθαλμῶν ἔγχει' ἐμοῖσι σέλας.
Ἦπως ἔξοχον ἦεν, ἐπήρατος ἦδ' ἐλεήμων
ἐκπροχέων χειροῖν μυριάδας χαρίτων,
οἷα χρὴ βασιλῆα, πατήρ ὡς δευομένοισιν
πάντεσσιν δὲ φῶς τηλόθεν ἐρχομένοισι!
Τοῖός τοι βασιλεὺς φιλοπύκκος ὀλβιος εἶναι
κευδαίμων, ἐσθλὸν δ' ἐμπλεος αἰὲν εἶσι,
ἰδα τε Τιθωνῶ διχα γήραος ἠελίοιο
κύκλους ἦδ' αἶγλην παμφανόσσαν ἰδοι!
Παμμεδέων, βασιλῆα δάω κατὰ γὰν μέγ' ἄριστον
καὶ χθόνα καὶ γενεὴν καὶ σφιν ἀπειρεσίην
αἰὲν ὅπαψ' εὐδαιμονίην!» Γῶς μοι φάθ' ἑταῖρος
αἰδοῖος· τὰ δ' ἐγὼν ὡς κλύον ἐξενέπω.

ΕΥΔΟΞΟΣ Ο ΘΑΛΑΣΣΟΠΟΡΟΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε ἀριθμὸν 25).

Τὰ Γάδαιρα ἦσαν πόλις ἐμπορικωτάτη, ὃ δὲ Στράβων τὴν
Ρώμην μόνον πολυανθρωποτέραν αὐτῆς λέγει (γ', 168). Ἰδρυθεῖ-
σα ὑπὸ τῶν Φοινίκων 11 αἰῶνας π. Χ. πόλις ἐπίσημος ὑπὸ τοῖς
Ρωμαίοις, ἀκράζουσα ἐπὶ τῶν Ἀράβων, μάλιστα δὲ μετὰ τὴν
ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς, εἶναι ἔτι καὶ νῦν ἐκ τῶν πλουσιω-
τάτων τῆς Εὐρώπης πόλεων. Πάντες οἱ Γαδεירνοὶ ἐπέδιδον εἰς

τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Ἐκ Γαδεῖρων ἐπρομηθεύοντο
τὰ ἐφόδια αὐτῶν οἱ τολμηροὶ κυβερνῆται, οἱ τύχην θηρεύοντες
εἰς τὰς νήσους τοῦ Ὠκεανοῦ· ἐκ Γαδεῖρων ἀπῆλθον διὰ τοὺς με-
γάλους αὐτῶν πλόας ὁ διάσημος Καρχηδόνιος θαλασσοπόρος Ἀν-
των καὶ Ἀμύλκας ὁ ἐπικληθεὶς Βάρκας.

Εἰς τὴν ναυτικὴν καὶ ἐμπορικὴν ταύτην πόλιν ἤλπιζεν ὁ
ἡμέτερος ἦρως νὰ λάβῃ πάσας τὰς πληροφορίας, ὧν εἶχεν ἀνάγ-
κην, ἐν αὐτῇ δ' ὡσαύτως ἦτο βέβαιος ὅτι θὰ παρείχοντο αὐτῷ
χρήματα καὶ θὰ ἠκολούθουν ἄνδρες ἐθελονταὶ εἰς τὰς ἀγνώστους
χώρας, πρὸς ὧς ἐμελλε νὰ πλεύσῃ. Τὰς ἐλπίδας ταύτας ἐκράτνευε
καὶ ἡ εἰδῆσις ὅτι χρόνον τινὰ πρὸ τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ εἰς Γάδει-
ρα ὁ τῆς Καρχηδόνος νικητῆς καὶ ἐπιστῆθειας τοῦ Πολυβίου φί-
λος Σκιπίων ὁ Αἰμυλιανὸς ἐνετείλατο τῷ ἱστοριογράφῳ νὰ πα-
ραπλεύσῃ τὴν βόρειον καὶ δυτικὴν Ἀφρικὴν, ὅπερ ὁ Πολύβιος
ἐξετέλεσε συγγράψας καὶ τὰ ἐκ τοῦ περιπλοῦ αὐτοῦ πορίσματα
ἐν τῷ 34ῳ βιβλίῳ τῆς ἱστορίας, οὕτινος μόνον ἀποσπάσματα διε-
σώθησαν παρὰ Στράβωνι, Πλινίῳ καὶ Ἀθηναίῳ.

Ὅντως αἱ ἐλπίδες τοῦ Εὐδόξου δὲν διεψεύσθησαν· διότι διὰ
τῶν εἰσπραχθέντων χρημάτων κατεσκεύασε «πλοῖον μέγα καὶ
ἐφόλκια δύο, λέμβους ληστρικοῖς ὅμοια», (Στράβ. Β', ε', 5). Εἴτα
προμηθευθεὶς πάντα τὰ χρειώδη, ἐτέλεσε τὰς συνήθεις θυσίας
εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἡρακλέους καὶ ἀναπετάσας τὰ ἱστία ἀπῆρε.

Ὁ Εὐδόξος ἀνήχθη εἰς τὸ πέλαγος, καλῶς ὑπολογίζων ὅτι
τὰ ρεύματα καὶ οἱ κανονικοὶ ἀνεμοὶ θὰ ἐπέτρεπον αὐτῷ νὰ ἀκο-
λουθῇ τὰκτικὴν τινα ὁδόν. Ἀλλ' οἱ ἀπαύστως πνέοντες δυτι-
κοὶ ἀνεμοὶ ἔφερον αὐτὸν πάντοτε πρὸς τὴν ἡπειρόν, οἱ δ' ἑταῖ-
ροί αὐτοῦ, μὴ ἔχοντες τὴν τόλμην τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ βαρυνθέντες
τὴν θάλασσαν, ὡς βραδύτερον οἱ περὶ τὸν Κολόμβον, ὑπέδειξαν
αὐτῷ ὅτι ἤθελον νὰ πλεύσωσι πρὸς τὴν Ἀφρικὴν, ὃ δ' Εὐδόξος,
καίτοι φοβούμενος καὶ γινώσκων τοὺς ἐκ τῶν πλημμυρῶν καὶ
ἀμπεριπλοῦντων κινδύνους, ἠναγκάσθη ἄκων «νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὴν
γῆν». Ἐκεῖνο δὲ τὸ πλοῖον ἐφοβεῖτο συνέβη. Τὸ μέγιστον τῶν
πλοίων, ἐφ' οὗ καὶ ὁ ἴδιος ἐπέβαινε, παρασυρθεὶς ὑπὸ ἰσχυρᾶς
παλινροίας, ἐκάθισεν ἀλλ' εὐτυχῶς «ἡσυχῇ, ὥστε μὴ ἀθρόον
διαλυθῆναι, ἀλλὰ φθῆναι τὰ φορτία σωθέντα εἰς γῆν, καὶ τῶν
ξύλων τὰ πλεῖστα», ὡς λέγει ὁ Στράβων.

Ἡ ἀποτυχία αὕτη πάντα ἄλλον ἤθελεν ἀποθαρρύνει, ἀλλ' ὁ
Εὐδόξος δὲν ἐθεώρησε τοῦτο εἰμὴ ἀπώλειαν χρόνου. Τὸ πλῆρωμα
καὶ τὰ ἐμπορεύματα διεσώθησαν ἀπέμενον δ' αὐτῷ δύο ἔτι
πλοῖα. Οἱ ἑταῖροί, ὑπὸ τῶν λόγων αὐτοῦ ἐμψυχωθέντες, ἐκόμισαν
εἰς τὴν ξηρὰν τὰ τοῦ ναυαγίου συντρίμματα, ἐξ ὧν ἐναυπηγήσαν
τρίτον πλοῖον ἰσον πρὸς πεντηκόντορον. Ὁ Εὐδόξος ἐν μόνον
πλοῖον ἀπώλεσεν, ἀλλ' εἶχε πολλοὺς ναύτας καὶ πολλὰς προμη-
θείας διὰ τοῦτο ἅμα τῇ ἐκ τῶν συντριμμάτων κατασκευῇ τῆς
πεντηκοντόρου, ἐξηκολούθησε καὶ πάλιν τὸν πλοῦν αὐτοῦ.

Αἱ λεπτομέρειαι περὶ τῆς συνεχίσεως τοῦ πλοῦ τοῦτου κα-
θίστανται ἀσαφέστεραι. Ὁ Στράβων λέγει ὅτι ἐξηκολούθησε πλέων
«ἕως ἀνθρώποις συνέμιξε τὰ αὐτὰ ῥήματα φθεγγόμενους, ἅπερ
πρότερον ἀπογέγραπται», ἐννοῶν τὸ λεξιλόγιον, ὅπερ κατέστρωσε
κατὰ τὸν δεύτερον αὐτοῦ πλοῦν τὸν ἐντολῇ τῆς Κλεοπάτρας
ἐκτελεσθέντα· «ἅμα δὲ τοῦτό γε γινώσκει, ὅτι τε οἱ ἐνταῦθα ἄν-
θρωποι ὁμοεθνεῖς εἰεν τοῖς Αἰθίοσιν ἐκείνοις» (Β', γ', 4). Δυστυ-
χῶς πλὴν τῶν ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἀναφερομένων, οὐδὲν ἕτερον
περὶ τοῦ πλοῦ τοῦτου διεσώθη ἡμῖν, διότι ὁ Εὐδόξος πλὴν τῆς
ὁμοιότητος τοῦ λεξιλογίου ἀπάντησε βεβαίως εἰς τὸν ἀνὰ τὰς
ἀγνώστους χώρας πλοῦν καὶ δένδρα ἀγνώστα, καὶ ζῶα καὶ κλίμα
διάφορον καὶ πλεῖστα ἄλλα μὴ ἀπαντῶντα ἐν ταῖς τότε γνωσταῖς
χώραις, ὧν ἐμνημόνευσε πιθανῶς ἀλλ', ὡς εἵπομεν ἦδη, τῆς πε-
ριγῆσεως αὐτοῦ τὸ πλεῖστον ἀπωλέσθη, ἰδίᾳ δ' ἐλλείπει τὸ
σπουδαιότατον αὐτῆς μέρος.

Ὁ Εὐδόξος, καίτοι μέγιστα ἦσαν τὰ προσκόμματα, ἅτινα
συνήντησε κατὰ τὰς διαφόρους αὐτοῦ πλάνας, οὐδέποτε ἀπεθα-
ρύνθη· ἡ ἀπιστία τῶν Πτολεμαίων, ἡ ἐνδεῖα χρημάτων, ἡ ἀπώ-
λεια τοῦ ἐνὸς τῶν πλοίων αὐτοῦ, οὐδὲν ἰσχυρὰν νὰ παρακω-
λύσωσιν αὐτὸν τῆς περαιτέρω πορείας. Διὰ τοῦτο ἐκπληκτόμεθα
πῶς ὁ τολμηρὸς οὗτος ἀνὴρ, ὁ πρὸς τοσαύτας παλαιὰς δυσχε-
ρείας, ἦδη δὲ εἰς τὰς παραμονὰς τῆς στέψεως τῶν μόχθων αὐτοῦ

εὐρισκόμενος, ἀπεφάσινεν αἰθνης νὰ παραιτηθῇ τῶν ὠφελιμμάτων τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτοῦ. Καὶ αὐτὸς ὁ Στράβων, ἐκπλησσομένος ἐπὶ τῇ αἰθνιδίᾳ ταύτῃ ἀποφάσκει τοῦ τολμηροῦ θαλασσοπόρου, ἐρωτῶν: «πῶς δὲ πλέων πάλιν καὶ εὐρὺν τοὺς ἐσπερινούς Αἰθιοπίας τοῖς ἑσπερίοις ὁμογλώττους, οὐκ ὀρέχθη διανύσαι τὸν ἐξῆς πλοῦν;» (Β' γ', 4). Μήπως ἔνεκα τῶν δοκιμασιῶν, ἃς ὑπέστη κατὰ τὰς προηγουμένας αὐτοῦ πλάνας, ἠρκέσθη εἰς τὰς μέχρὶ τοῦδε ἀνακαλύψεις καὶ ἠθέλησε ν' ἀπολαύσῃ τῆς ἐξ αὐτῶν δόξης, πρὶν συμπληρώσῃ ἐντελῶς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ; μὴ ἠναγκάσθη νὰ πράξῃ τοῦτο ὑπέκων εἰς τοῦ πλῆρωματος αὐτοῦ τὸν κάματον ἢ μὴ τὰ ἐφόδια καὶ αἱ ζωοτροφίαι εὐρίσκοντο περὶ τὰ τέλη αὐτῶν; Πιθανώτερα φαίνεται ἡμῖν ἡ τελευταία.

Ἀγνοοῦμεν μέχρι τίνος σημείου προσέβη ὁ Εὐδόξος. Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ρωμαῖοι δὲν εἶχον φθάσει ἐπέκεινα τῶν παραλίων τῆς Σενεγαμβίας. Αἱ περιγραφαὶ τοῦ Ἀνωτος, τοῦ Πολυβίου, τοῦ Ἰππάρχου, Μαρίνου καὶ τοῦ Τυρίου καὶ τοῦ Πτολεμαίου, μέχρις αὐτῆς ἐξικνούνται. Ὁ Εὐδόξος ἐνόμιζεν ὅτι αἱ χῶραι, ἃς ἀνεκάλυψεν, ἦσαν ὅμοιοι «τῇ Βόγῳ βασιλείᾳ» (Β', γ', 4), δηλαδὴ τῇ Μαυριτανίᾳ· προσέβη ἄρα μέχρι τῶν παραλίων τῆς Σαχάρας καὶ τῆς Σενεγαμβίας καὶ μέρος τῆς Γουίνεας, ὡς τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἀναφερόμενος Ποσειδώνιος.

Κατὰ τὴν ἐπάνοδον ὁ Εὐδόξος παρετήρησε νῆσδόν τινα ἔρημον «εὐυδρον καὶ εὐδενδρον», ἧς τὴν θέσιν ἀκριβέστατα ἐσημείωσε. Τίς ἦτο ἡ νῆσος αὕτη; Βεβαίως δὲν εἶναι αἱ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλούμεναι Μακάρων νῆσοι, διότι αὗται, αἱ Κανάριαι καὶ ἡ Μάδερα τῆς σήμερον, ἦσαν γινώσται αὐτοῖς. Ἡτὸ τις τῶν νήσων τῶν παρακειμένων τῇ Σιέρα, μία τῶν Βισσάγων, τῆς Κορέας, τῆς Ἀργουίνης, τῆς Pedra de Gale; ἀδύνατον ν' ἀποφανθῇ τις μετὰ βεβαιότητος. Τοῦτο μόνον σαφῶς ἐξάγεται, ὅτι ἐσημείωσεν ἐπισταμένως τὴν θέσιν, τὸ κλίμα καὶ τὰς ἀρετὰς τῆς νήσου, ἐξ οὗ συμπεραίνομεν ὅτι ἐσκόπευε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς αὐτήν. Οὐδὲν ἄλλο γινώσκουμεν περὶ τῆς ἐπανόδου αὐτοῦ, εἰμὴ ὅτι δὲν ἐπανῆλθεν εἰς Γάδειρα, ἀλλ' εἰς Μαυριτανίαν (τὸ νῦν Μαρόκον), ἔνθα ἐπώλησε τὰ πλοῖα αὐτοῦ, εἴτα δὲ μετέβη περὶ τὸν βασιλεῖα τῆς χώρας Βόγον, ἐλπίζων νὰ ὀργανώσῃ δευτέραν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ἐκδρομὴν.

Τὸ ὄνομα Βόγος ἔφερον πλείστοι βασιλεῖς τῆς Μαυριτανίας. Ὁ περὶ οὗ πρόκειται εἶναι ὁ δις λαβὼν τὰ ὄπλα κατὰ τῶν Ρωμαίων πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Ἰουγούρθα καὶ δις ὑπ' αὐτῶν νικηθεὶς, ἀνὴρ βάρβαρος καὶ ἀνευ ἀρχῶν, ὑποστηρίζων κατὰ τὰ συμφέροντα αὐτοῦ ὅτε μὲν τοὺς Ρωμαίους, ὅτε δὲ τὸν Ἰουγούρθαν, ὃν παρέδωκε τέλος τοῖς Ρωμαίοις λαβὼν ὡς ἀντάλλαγμα τῆς προδοσίας τὴν τῶν Μαδαγασκάρων χώραν. Πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Εὐδόξου εἰς Μαυριτανίαν ἡ φήμῃ εἶχε διαδόδοι καὶ ἐκεῖ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἡ μακρὰ αὐτοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διαμονή, οἱ ἀνὰ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Μεσόγειον πλόες καὶ ἡ τελευταία ἐν τῇ Ἀτλαντικῇ ἐκδρομὴ κατέστησαν αὐτὸν περιδότην.

Οἱ τότε Ἀφρικανοὶ δεσπόται ἀναμειγνύοντο εἰς πάντα, κατ' οὐδὲν ὁμοιάζοντες τοὺς σημερινούς. Ὁ Βόγος ἐγίνωσκε τὰ κατὰ τὸν Εὐδόξον, ἅμα δὲ ἀφικόμενον ἐδεξιόθη εὐμενῶς, θελχθεὶς δ' ἐκ τῶν ἀφηγήσεων αὐτοῦ καὶ θαμβωθείς ἐκ τῶν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἐκτυλιχθέντων φανταστικῶν ὀριζόντων, ὑπέσχετο τῷ Εὐδόξῳ νὰ ἐξαργύρῃ στόλον δημοσίου δαπάνη, οὗ τὴν διοίκησιν ν' ἀναθέσῃ αὐτῷ. Οὕτως ὁ ἀφρικανὸς δεσπότης καὶ ὁ ἑλλήν θαλασσοπόρος συνεταιρίσθησαν, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ μὲν συλλαβόντος τὸ σχέδιον, τοῦ δὲ Βόγου παρέχοντος τὰ μέσα πρὸς πραγμάτων.

Ἀλλ' ὡς πάντοτε συμβαίνει, οὕτω καὶ νῦν ἡ εὐνοία, ἣν ἐδείκνυν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Εὐδόξον, ὑπεξέκαυσε τὸν φθόνον πλείστον ἐγγχωρίων, οἵτινες κατέπεισαν τὸν Βόγον ὅτι, ὑποστηρίζων τὰ σχέδια τοῦ Εὐδόξου θέλει, καταστήσει «τὴν χώραν εὐεπιδοῦλετον» ἅμα δὲ θέλει ὑποδείξῃ τὴν ὁδὸν «τοῖς ἐξῴθεν ἐπιστρατεύειν ἐθέλουσιν» (Β', γ', 4). Ὑπέδειξαν αὐτῷ ὡσαύτως ὅτι σκοπὸς τῆς εἰς Μαυριτανίαν ἀφίξεως τοῦ Εὐδόξου εἶνε ἡ κατόπτευσις τῆς χώρας αὐτοῦ. Ὁ βασιλεὺς ἐπέσθη εἰς τὰς εἰρηγίσεις αὐτῶν, καίτοι δὲ ἠδύνατο κατὰ τὰ εἰωθότα παρὰ τοῖς τοιοῦτοις δεσπόταις νὰ θανατώσῃ τὸν ὑποπτον αὐτῷ καταστάντα, δὲν ἐπρα-

ξε τοῦτο, ἀλλ' ἐξηκολούθει ἐπιδαψιλεύων αὐτῷ πᾶσαν ὑποστήριξιν, ναυπηγῆσας μάλιστα πλείστας ναῦς ἰδίαις δαπάναις. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἐπραττεν ὁ Βόγος, σκοπῶν ὅπως μετὰ τὸν πλοῦν ἐγκαταλίπῃ τὸν Εὐδόξον «εἰς ἐρήμην τινὰ νῆσον», καθότι ἦτο πεπεισμένος περὶ τῆς εὐτυχούς ἐκδόσεως τῆς ἐπιχειρήσεως. Πρὸς τοῦτο μόνον ἐδεῖτο ἱκανοῦ κυβερνήτου, διαπλεύσαντος ἄλλοτε τὰς κινδυνώδεις ταύτας θαλάσσας. Ἦθελε νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὰς ὑπηρεσίας τοῦ Εὐδόξου, ἐφ' ὅσον μόνον εἶχεν ἀνάγκην αὐτῶν. Ἀλλ' ὁ Εὐδόξος, πολλὰ ὑποστὰς ἀτυχήματα ἐκ τῆς ἰδιοτελοῦς ὑποστηρίξεως, ἦν παρῆσχος αὐτῷ οἱ μονάρχαι, ἐδυσπίατοι πάντοτε, κατώρθωσε δὲ, ἄγνωστον πῶς, νὰ μάθῃ «τὴν λάθρα κατ' αὐτοῦ συνισταμένην ἐπιβουλὴν» (Β', γ', 4). Ἐκτοτε οὐδὲν ἄλλο ἐσκέπτετο εἰμὴ τὴν ἐξεύρεσιν μέσου διαφυγῆς, τὰ ἐγγύς δὲ κείμενα ρωμαϊκὰ σύνορα προσήνεγκον αὐτῷ ἄσυχον καὶ προστασίαν.

Ὁ Εὐδόξος ἐσκέφθη νὰ μεταβῇ εἰς Καρχηδόνα, τὴν ἀρχαίαν ταύτην μητρόπολιν τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου. Ἀλλ' ἡ περίοδος αὕτη πόλις, ἡ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀντιζήλος τῆς Ρώμης, εἶχεν ἡττηθῇ κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν Ρωμαίων τὸ 146 π. Χ. ἔτος, τότε δὲ ἡ Ἀφρικὴ μόλις ἀνελάμβανεν ἐκ τῶν μακρῶν πολεμικῶν τοῦ Ἰουγούρθα σάλων. Τοῦτου ἔνεκα ὁ Εὐδόξος προτίμησε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἰβηρίαν, ἀφητηρίαν τῶν πρώτων αὐτοῦ ἐκδρομῶν.

Ὁ Στράβων, ἀναφέρων τὰ περὶ τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ εἰς Ἰβηρίαν, λέγει: «Πάλιν δὲ κατασκευασάμενον στρογγύλον πλοῖον καὶ μακρὸν πεντηκόντορον, ὥστε τῷ μὲν πελαγίζειν, τῷ δὲ πειράσθαι τῆς γῆς, ἐνθήμερον γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ σπέρματα καὶ οἰκοδόμους ὀρμηδαὶ πρὸς τὸν αὐτὸν περίπλου διανοοῦμενον εἰ βραδύνοντο ὁ πλοῦς, ἐνδιαχειμᾶσαι τῇ προσδεκτέμην νήσῳ καὶ σπείραντα καὶ ἀνελόμενον τοὺς καρπούς τελεῖσαι τὸν ἐγνωσμένον ἐξ ἀρχῆς πλοῦν» (Β', γ', 4). Οὕτω παρασκευασθεὶς, ἀπῆγε καὶ αὐθις διευθυνόμενος πρὸς τὰ κινδυνώδη ἀφρικανικὰ παράλια. Καὶ ἐν μὲν τῶν πλοίων αὐτοῦ ἔπλεε πρὸς τὸ πέλαγος, δι' ἑτέρου δὲ μικροτέρου, ἐφ' οὗ καὶ ὁ ἴδιος ἐπέβαιναν, ἐξηκίδου τοὺς μυχοὺς τῶν ἀκτῶν, καθορίζων καὶ τὰς ἐλαχίστας τοπογραφικὰς λεπτομερείας. Ἐλαβε πάσας τὰς ἀναγκαίας προφυλάξεις, κατασκευάσας ἐν τῇ νήσῳ, ἣν εἶχεν ἀνακαλύψει, προσωρινὰ τινὰ ὀρμητήρια, ὅπως καταφεύγῃ καὶ προφυλάσσεται ἐν ὥρᾳ κινδύνου. Ἡ νῆσος λοιπὸν αὕτη κατέστη σταθμὸς ἑμμεδός, ἀφητηρία πρὸς νέας ἀνακαλύψεις.

Τὰ πάντα εἶχον ἥδη συνδυασθῇ θαυμασίως· οὐδὲν ἠδύνατο νὰ παρακολύσῃ τὸν Εὐδόξον πρὸς τελικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος, ὑπὲρ οὗ εἶχεν ἀφιερῶσαι ἑαυτόν. Ἀλλ' ἐπέτυχε ταύτης; περιέπλευσε τὴν Ἀφρικὴν πρὸ τοῦ Πορτογάλου θαλασσοπόρου Βάσκου δὲ Γάμα;

Ἀγνώστον.

Ὁ Ποσειδώνιος, ὁ ἴδιος περὶ αὐτοῦ πραγματευθεὶς, καταπαύει ἀποτόμως τὸν λόγον διὰ τῶν ἐξῆς: «Ἐγὼ μὲν οὖν μέχρι τῆς περὶ τὸν Εὐδόξον ἱστορίας ἤκω· τί δ' ὕστερον συνέβη, τοὺς ἐκ Γαδείρων καὶ τῆς Ἰβηρίας εἰκὸς εἰδέναι» (Β', γ', 5).

Οὐδεμίαν ἔχοντες ἄλλοθεν εἰδησιν, ἀναγκαζόμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ μνησθῶμεν τὸν Ποσειδώνιον, διακόπτοντες τὴν περὶ Εὐδόξου μελέτην εἰς τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον αὐτῆς σημεῖον, οὐδαμῶς λησμονοῦντες τὰ χαρακτηριστικώτατα ταῦτα, ἅτινα ἀναφέρει ὁ Ποσειδώνιος ἐν τέλει τῆς ἀφηγήσεως αὐτοῦ: «Ἐκ πάντων δι' τούτων δείκνυσθαι, διότι ἡ οἰκουμένη κύκλῳ περιρρεῖται τῷ Ὤκεανῳ» (Β', γ', 5).

Ὡστε ὁ Εὐδόξος ἀπέδειξε διὰ τῶν πλόων αὐτοῦ ὅτι τὴν Ἀφρικὴν περιβάλλει ὁ Ὤκεανός, ὡς ἐμφαίνεται ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ὁμολογίας τοῦ Ποσειδωνίου. Ὁ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ ἐπισκεψθεὶς τὰ Ἀφρικανικὰ παράλια ἱστοριογράφος Πολύβιος δὲν ἀπετόλμησε νὰ βεβαιώσῃ τοῦτο, ἀλλ' ἠρκέσθη εἰπῶν: «Οὐδεὶς ἔχει λέγειν ἀτρεκῶς ἕως τῶν καθ' ἡμᾶς καιρῶν, πότερον ἡπειρός ἐστὶ κατὰ τὸ συνεχὲς τὰ πρὸς τὴν μεσημβρίαν ἢ θαλάττη περιέχεται» (Πολύβ. Γ', 38), ὁ δὲ σύγχρονος αὐτῷ Ἰππάρχος σαφέστερον ἀποφαίνεται «τὴν ἐκτὸς θάλατταν ἅπασαν σύρρουν εἶναι, ὥστε καὶ τὴν Ἐσπερίαν καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλατταν μίαν εἶναι» (Στράβων Α', γ', 13). Ἀλλὰ μετὰ τὸν περίπλου τοῦ Εὐδόξου ἡ γνώμη αὕτη ἐθεωρεῖτο βεβαία καὶ οὐχὶ πιθανή, ὁ δὲ Στράβων πολλάκις, περὶ τῆς συγκοινωνίας τῶν θαλασσῶν γράφων, παραδέ-

χεται τοῦτο (Α', β', 31). Καίτοι δὲ ὁ Βάσκος δὲ Γάμας πρῶτος ὑπέδειξε τοῖς συγχρόνοις αὐτοῦ τὴν πρὸς τὰς Ἰνδίας ἀγούσαν. τῷ Εὐδόξῳ ὅμως ἀνήκει ἡ δόξα τῆς ἀναγνωρίσεως μεγάλου μέρους τῶν Ἀφρικανικῶν παραλίων. Μικροῦ δεῖν μετὰ μίαν ὥραν, μίαν ἡμέραν, ἀνεκάλυπτε καὶ οὗτος νέους κόσμους. "Ὅτε ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος εἶδε τὸ πλήρωμα αὐτοῦ στασιάζον, ἰκέτευσεν αὐτὸ νὰ ἀναμείνῃ τρεῖς ἔτι ἡμέρας. Ἐὰν δὲ παρελθόντος τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος δὲν ἐπεφαίνετο ἡ γῆ, ἠναγκάζετο δὲ οὗτος νὰ ὀπισθοχωρήσῃ, τὸ ὄνομα τοῦ διαστήματος Γενουηνσίον, τοῦ διανοίξαντος νέον μέλλον τῇ ἀνθρωπότητι, θὰ ἦτο σχεδὸν ἄγνωστον. Τίς οἶδεν, ἐὰν τοιαύτη στάσις δὲν συνέτριψε τὸ στάδιον τοῦ Ἑλληνος θαλασσοπόρου; Ἰδὼς καὶ οὗτος ἐζήτησεν ἡμερῶν τινῶν χάριν, ἀλλὰ παρήλθον αὐταὶ χωρὶς ἡ γῆ νὰ ἐπιφανῇ.

Ἡ μεταξὺ Εὐδόξου καὶ Κολόμβου σύγκρισις προκαλεῖται καὶ ἐπιβάλλεται μοιραίως. Ἀμφότεροι ἀπὸ τῆς παιδικῆς αὐτῶν ἡλικίας ἠγάπησαν τὴν θάλασσαν, μετ' ἐνδιαφέροντος δὲ καὶ ἐνθουσιασμοῦ διέδραμον τὸν κύκλον τῶν γνώσεων τῶν χρόνων αὐτῶν. Ἀμφότεροι ἀνέλαβον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν κινδυνωδεστάτων πλῶν. Ἀμφότεροι διῆνοιξαν τοῖς συμπατριώταις αὐτῶν νέας ὁδοὺς. Ἐξ ἐνὸς ἀκροπρώρου ὁ Εὐδόξος συνεπέρανεν ὅτι αἱ θάλασσαι, αἱ μετενεγκοῦσαι αὐτό, εὐρίσκονται εἰς ἄμεσον συκοινωνίαν. Τεμάχια γεγλυμμένων ξύλων, κάλαμοι παμμέγιστοι καὶ κορμοὶ πελωρίων πευκῶν εἰδους ἀγνώστου, πείθουσι τὸν Κολόμβον νὰ πλεύσῃ πρὸς δυσμὰς. Ἀμφότεροι μετὰ μόχθων πραγματοποιοῦσι τὰ σχέδια αὐτῶν. Ἀμφότεροι ἐπιτυχάνουσιν ἐν Ἰσπανίᾳ, σημειῶν δ' ἀναχωρήσεως ἀμφοτέρων εἶναι σχεδὸν τὸ αὐτό, ἀφοῦ ἡ Πάλος εἰκοσὶ μόλις λεύγας ἀπέχει τῶν Γαδεΐρων. Τρία πλοῖα ἀποτελοῦσι τὸν στόλον τοῦ Εὐδόξου, τρία καὶ τὸν τοῦ Κολόμβου. Ὁ Πτολεμαῖος καὶ ὁ Βόγος ἠθέλησαν νὰ οἰκειοποιηθῶσι τὴν δόξαν, τὰ ὠφελήματα καὶ τὰς ἀνακαλύψεις τοῦ Εὐδόξου, Ἰωάννης δὲ ὁ Β' τῆς Βραγάντης, γενόμενος κύριος τοῦ σχεδίου τοῦ Κολόμβου, ζητεῖ νὰ ἐκτελέσῃ ταῦτα ἐπ' ἰδίᾳ ὠφελείᾳ. Συνωμοσία τεκταίνεται κατὰ τοῦ Εὐδόξου, θῦμα δὲ ραδιουργιῶν πίπτει ὁ Κολόμβος. Ἀμφότεροι ὑφίστανται τὰς αὐτὰς πικρίας, ἀμφότεροι ὑποφέρουσιν, ἀλλὰ δὲν ἀποκάμνουσιν. Ὁ Κολόμβος ἐπιτυχὼν ἀπθανάτισθη, ὁ δὲ Εὐδόξος σχεδὸν ἐλθομένην. Δυστύχημα ὅτι ἐγενήθη δέκα καὶ ἑξ αἰῶνας ἐνωρίτερον.

ΤΑ ΚΕΛΛΙΒΑΡΑ (ΚΕΛΒΕΡΙ)

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

Δ'.

Προϊόντα.

Τὰ ἐντὸς τῆς κωμοπόλεως τῆδε κάκεισε ἀναθρόοντα ὕδατα καὶ οἱ παρ' αὐτὴν χεῖμαρροι καθιστῶσιν αὐτὴν εὐφρονον, ὅθεν παράγει δημπριακοὺς καρπούς, σίτον ἀρκετόν, κριθήν, ἀραβόδιτον καὶ βρούζαν, σταφυλὰς καὶ πᾶν εἶδος τῶν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν πεφημισμένων ὀπωρῶν, πρὸς τοῦτοις ἔριον λευκὸν καὶ καθαρὸν, τὸ λεγόμενον **κίτριον**, εἶδος τι κόλλας, μεγάλως ἐκτιμώμενον ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καὶ ὀλίγον ὀπιον. Ὡς ἐκ τῆς εὐαέρου δὲ τοποθεσίας τῶν Κελλιβάρων, κειμένων ἐν ταῖς χαράδραις λόφῶν τινῶν ἐπὶ ὑψηλῆς θέσεως, καὶ τοῦ λίαν ὑγιεινοῦ αὐτῶν κλίματος, ἰδίᾳ δὲ ἔνεκα τῶν καθαρῶν καὶ διαυγεστάτων ἐν αὐτοῖς ὑδάτων δυνάμεθα νὰ μακαρίσωμεν τοὺς ἐντὸς τῶν Κελλιβάρων διαρκῶς μένοντας κατοίκους, ὥς μὴ προσδληθέντας πώποτε ὑπὸ πυρετῶν.

Ε'.

Τὰ ἐκτὸς τῶν Κελλιβάρων καὶ ἐν τοῖς περιχώροις
δωζόμενα ἀρχαῖα ἐρεῖπια.

Εἴτε ἐντὸς τῶν Κελλιβάρων, εἴτε ἐκτὸς αὐτῶν ἐν τοῖς περιχώροις, εἰ καὶ ὑπάρχουσι πολλὰ ἀρχαῖα ἐρεῖπια, μαρτυροῦντα τὴν ὑπαρξιν πλείστων ἀρχαιοτήτων, ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα ὑπὸ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ καταστρέφονται καὶ παντελῶς ἀφανίζονται.

Οὕτω, πρὸς νότον τῶν Κελλιβάρων εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς τετάρτου τῆς ὥρας, ἐκτείνεται φάραγξ καλουμένη **Μοναστήριον δερεσί**, ἥτοι φάραγξ τοῦ μοναστηρίου, ἐν τῇ ὁποίᾳ εὐρίσκονται παρεκκλήσια τῆς Θεοτόκου, τοῦ Ἀγίου Εὐθυμίου, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ἄλλων Ἀγίων, ἄπειρα κελλία καὶ ἐστιατόρια, ἅπαντα ἐν βράχοις λελαξευμένα.

Πρὸς βορρᾶν τῶν Κελλιβάρων ὡσαύτως εἰς τι μέρος τῆς αὐτῆς ἀποστάσεως, καλούμενον ὡς ἐκ τῶν πολλῶν ἐν αὐτῷ κελλίῳ **Κελλία**, δώζεται τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἀγίου Σπυριδωνος καὶ ἄλλων ἁγίων. Ἐπίσης πρὸς δυσμὰς τῶν Κελλιβάρων ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀποστάσεως εἰς μέρος τι καλούμενον **Σιλιντῆς** δώζονται ἐπὶ τινος λόφου τὰ παρεκκλήσια τῆς Ἀναλήψεως, τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης καὶ τινὰ ἐρεῖπια μοναστηρίων μετὰ πολλῶν κελλίων, κατακομβῶν καὶ παρεκκλησίων. Πρὸς τὸ βορειοανατολικὸν δὲ τῶν Κελλιβάρων, εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας, κεῖται χωρίον μικρόν, **Κανήταλα** καλούμενον καὶ κατοικοῦμενον ὑπὸ τριάκοντα οἰκογενειῶν ἐξ ἡμισείας Χριστιανῶν καὶ Ὀθωμανῶν ἐπὶ τοῦ ὑψώματος τούτου τοῦ χωρίου τῷ 1870 ἀνωκοδομήθη ἐπὶ παρεκκλησίδιον ἐκκλησία ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου. Περὶ τοῦ χωρίου τούτου οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ ὑπάρχει ὅτι εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐν τῇ διαθήκῃ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζινοῦ ἀναφερόμενον **Κανόταλα**.

Οὕτως ἐξερχόμενός τις τῶν Κελλιβάρων καὶ διευθυνόμενος κατ' ἀρχὰς πρὸς ἀνατολάς, μετὰ ἡμίωρον περίπου ἀνέρχεται ἐπὶ λόφον, ἐφ' οὗ δώζονται εἰσέτι λείψανα ἀρχαίων φρουρίων. Ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν δὲ τούτου τοῦ λόφου κεῖται χωρίον μικρόν, **Σιδερί Χιδάρ** (=Ὁξὺ φρούριον) καλούμενον καὶ κατοικοῦμενον ἐκ πενήτηκοντα χριστιανικῶν οἰκογενειῶν, διατηρούντων πενιχρὰν δημοτικὴν σχολήν, ἡ δὲ ἐκκλησία αὐτῶν τετίμηται ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας Τριάδος. Πλησίον τοῦ χωρίου τούτου ἐν μέσῳ ὄροπεδίων τινῶν δώζεται ἀρχαιοτάτῃ ἐκκλησίᾳ, καλουμένη **Κνηζὺ ἐκκλησία** (=Ἐρυθρὰ ἐκκλησία), ὡς ἐκτισμένη ἐξ ἐρυθροῦ λίθου ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος· ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ναοῦ τούτου ἀναμφιβόλως ἀνήκει εἰς βυζαντινοὺς χρόνους· εἶναι τεχνικώτατος μὲ θόλον ἀξιοθέατον, διατηρῶν παρ' αὐτὸν καὶ ἀγίασμα μετὰ διαυγεστάτου ὕδατος· ὁ διερχόμενος διὰ τοῦ ναοῦ τούτου εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ θαυμάσῃ τὴν καλλονήν, τὸ σχῆμα καὶ τοὺς κολοσσιαίους ἐκείνους ἐρυθροὺς λίθους καὶ νὰ μὴ ἐκπλαγῇ σκεπτόμενος πῶς ἀνεβίβαζον μέχρι τοῦ τρούλλου τοῦ ναοῦ τοὺς τόσον ὀγκώδεις ἐκείνους λίθους. Βορειότερον τῆς ρηθείσης ἐκκλησίας ὑπάρχουσιν ὀθωμανικὰ χωρία, καλούμενα **Σοροδὸν** καὶ **Νάο** (=Νῶρα ἢ Νηροαστός) περιέχοντα ὑπὲρ τὰς τριακοσίας εἰς λίθον λελαξευμένας μικρὰς ἐκκλησίας, ὧν τινες, ἐντὸς τῆς κόμης εὐρισκομένης, πολλοὶ τῶν ἐντοπίων ἐξ ἀγνοίας ἐχρησιμοποιοῦν εἰς οἰκίας καὶ ἀχυρῶνας. Ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι εἰς ἔσχατον βαθμὸν ἐδυστύχησαν, ἀπολέσαντες, ἐκτὸς τῶν κτημάτων, καὶ αὐτὰ τὰ τέκνα αὐτῶν, ὡς πολλοὶ ἐβεβαίωσάν με. Πλησίον τοῦ χωρίου τούτου ὑπάρχει λίμνη, μιάς καὶ ἡμισείας ὥρας περιφέρειαν ἔχουσα, καλουμένη δὲ **Ἀτῆν κηλ** (=Πικρὰ λίμνη), ἐκ τοῦ πικροτάτου αὐτῆς ὕδατος ἡ ἰσως, κατὰ τὴν παράδοσιν, διότι ὑπῆρχε μὲν ποτε σημαντικὴ πόλις, ὡς ἐξάγεται καὶ ἐκ τῶν ἐν μέσῳ θερμῶν καὶ θειούχων ὑδάτων, δωζόμενων εἰσέτι ἐρεπίων, οἰκοδομῶν τε καὶ ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς ἡ σταυροειδῶς ἐν βράχῳ λελαξευμένη ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου, καὶ ὅτι ταύτης τίς οἶδε διὰ ποίαν αἰτίαν καταποντισθεῖσιν, προέκυψεν ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος λίμνη, καὶ ὅτι αὕτη ἔνεκα τοῦ πικροῦ τούτου ἀποτελέσματος ὀνομασθῇ **Πικρὰ λίμνη**). Παρὰ τὴν ρηθείσαν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου πηγάζει ἐκ τινος βράχου καθαρὸν ὕδωρ, καλούμενον **Κελὶν πουναρή** (=Πηγὴ νύμφης) καὶ ἡ περὶ αὐτῆς παράδοσις ἀναφέρεται εἰς τὸν καταποντισμὸν τῆς πόλεως ἐκείνης.